

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/209/2017
Identifikačné číslo spisu:	7810206152
Dátum vydania rozhodnutia:	21.06.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Emil Franciscy
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:7810206152.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Emila Franciscyho a sudkyň JUDr. Daniely Sučanskej a JUDr. Eleny Siebenstichovej, v spore žalobcov 1/ Z. T., bývajúceho v W., 2/ X. T., bývajúcej v F., proti žalovanej spoločnosti Allianz - Slovenská poisťovňa, a.s., so sídlom v Bratislave, Dostojevského rad č. 4, IČO: 00151700, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Rožňava pod sp. zn. 10 C 106/2010, o dovolaní žalobcu 1/ zastúpeného JUDr. Petrom Harakálom, advokátom so sídlom v Košiciach, Mlynská č. 28, proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 21. marca 2017 sp. zn. 5 Co 140/2016, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a v časti, ktorá smeruje proti výroku rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 21. marca 2017 sp. zn. 5 Co 140/2016 vo veci samej; dovolanie vo zvyšnej časti o d m i e t a.

Žalovaná má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Žalobca 1/ sa v konaní domáhal náhrady za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia s príslušenstvom, 50 % zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia vo výške 60 545,71 € a náhrady liečebných nákladov s príslušenstvom. Žalobkyňa 2/ sa domáhala náhrady za bolesť a náhrady pohrebných a liečebných nákladov s príslušenstvom. Žalobcovia 1/ a 2/ poukazovali na to, že 15. januára 2007 utrpeli ťažké zranenia pri dopravnej nehode spôsobenej Q. S., vodičom motorového vozidla zn. Fiat Punto EČ: T., ktorý na zľadovatelej vozovke dostal šmyk a narazil do skupiny ľudí stojacej na okraji vozovky. Medzi nimi boli aj žalobcovia 1/ a 2/, ktorí sú preto v danom spore aktívne legitimovaní. Prevádzateľ motorového vozidla mal so žalovanou uzavreté povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v zmysle zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 381/2001 Z.z.“). Žalovaná je preto v danom prípade pasívne legitimovaná.

2. Okresný súd Rožňava (ďalej aj len „súd prvej inštancie“) medzitýmnym rozsudkom zo 17. júna 2009

č.k. 10 C 57/2008-151 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach z 24. novembra 2009 sp. zn. 6 Co 252/2009 (ďalej len „medzitýmny rozsudok“) rozhodol, že základ žalobou uplatnených nárokov je daný v rozsahu 90 %. Po zohľadnení čiastočných plnení poskytnutých žalobcom 1/ a 2/ žalovanou a po čiastočnom späťvzatí žaloby a čiastočnom zastavení konania vylúčil na samostatné konanie rozhodovanie o nároku žalobcu 1/ na bolestné a náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia, ako aj o nároku na zvýšenie náhrady za sťaženia spoločenského uplatnenia vo výške 54 491,14 €, na liečebné náklady s príslušenstvom a o nároku žalobkyne 2/ na úrok z omeškania.

3. Rozsudkom z 30. novembra 2015 č.k. 10 C 106/2010-372 Okresný súd Rožňava zaviazal žalovanú zaplatiť žalobcovi 1/ do 3 dní náhradu: a/ bolestného vo výške 2 110,81 € s 8,50 % úrokom ročne z omeškania zo sumy 20 970,90 € 5. marca 2008 do 28. januára 2010 a zo sumy 2 110,81 € od 29. januára 2010 do zaplattenia, b/ za sťaženie spoločenského uplatnenia vo výške 28 507,76 € s 8,50 % ročným úrokom z omeškania zo sumy 88 927,20 € od 5. marca 2008 do 28. januára 2010 a zo sumy 28 507,76 € od 29. januára 2010 do zaplattenia, c/ za zvýšenie sťaženia spoločenského uplatnenia o 25 % vo výške 22 231,80 €, d/ za liečebné náklady vo výške 195,28 € s 5,00 % ročným úrokom z omeškania od 20. apríla 2009 do zaplattenia. V prevyšujúcej časti žalobu žalobcu 1/ zamietol. Zároveň zaviazal žalovanú zaplatiť žalobkyňu 2/ do 3 dní 8,5 % ročný úrok z omeškania zo sumy 2 970,72 € od 5. marca 2008 do 27. januára 2010 a 5 % ročný úrok z omeškania zo sumy 1 078,29 € od 20. apríla 2009 do 27. januára 2010.

3.1. Súd prvej inštancie vychádzal z toho, že žalobca 1/ v dôsledku úrazu utrpel rozdrvenie miechy, zlomeninu tela piateho a šiesteho krčného stavca, zlomeninu lebečnej spodiny vpravo, zlomeninu nosových kostí, otras mozgu stredného stupňa s následkom poúrazovej kvadruplégie, poúrazového obmedzenia hybnosti krčnej chrbtice, nedomykavosti ritných zvieračov, ťažkostí po poranení spojených s bolesťami, unikaním moču, spasticitou a neschopnosťou žiť normálnym pohlavným životom.

3.2. Žalobkyňa 2/ pri dopravnej nehode utrpela poranenia člnkovitej kosti, vretennej kosti, otras mozgu, pomliaždenie hrudnej steny a tržnú ranu na hlave.

3.3. Súd prvej inštancie, posudzujúc vec podľa § 444 a § 427 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka, § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z.z. a § 2 až 5 zákona č. 437/2004 Z.z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona č. 273/1994 Z.z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 437/2004 Z.z.“), konštatoval, že v prípade žalobcu 1/ spornou medzi stranami sporu zostala výška základného bodového hodnotenia bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia. Žalobca 1/ vo svojom záverečnom návrhu požadoval bolestné za 1 900 bodov a sťaženie spoločenského uplatnenia za 9 600 bodov, ako boli určené v posudku o bolestnom a o sťažení spoločenského uplatnenia z 10. júna 2007 vydaným Národným rehabilitačným centrom Kováčová. Žalobca 1/ ale v priebehu konania súhlasil aj so záverom posudku znaleckej organizácie forensic.sk č. 87/2013, v zmysle ktorého bolo bolestné určené vo výške 1 870 bodov a sťaženie spoločenského uplatnenia vo výške 7 930 bodov pri hodnote jedného bodu vo výške 12,455 €. Zároveň súhlasil aj s návrhom súdu vychádzať z priemerného počtu bodov za bolestné vo výške 1 893 bodov a za sťaženia spoločenského uplatnenia vo výške 8 365 bodov. Na základe záverov znaleckých posudkov, ich porovnania a úvah o ich presvedčivosti dospel súd prvej inštancie k záveru že žalobcovi 1/ patrí náhrada: a/ za bolestné za celkový počet 1 870 bodov násobených 12,46 € za jeden bod vo výške 23 300,20 €, čo po zaokrúhlení predstavuje 23 301,00 €, a b/ za sťaženie spoločenského uplatnenia vo výške 7 930 bodov násobených 12,46 € za jeden bod vo výške 98 807,80 €, čo po zaokrúhlení predstavuje sumu 98 808,00 €. Po odrátaní spoluviny a po odrátaní doteraz žalovanou uhradeného bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia je povinnosťou žalovanej doplatiť mu 2 110,81 € z titulu bolestného a 28 507,76 € z titulu sťaženia spoločenského uplatnenia.

3.4. Nárok žalobcu 1/ na zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia o 50 % posúdil súd prvej inštancie podľa § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z.z. Vychádzal zo zásady, že odškodnenie za sťaženie spoločenského uplatnenia má vo svojej podstate predstavovať náhradu za preukázateľne nepriaznivé dôsledky pre život a životné úkony poškodeného, pre uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb alebo pre plnenie jeho spoločenských úloh. Sťažením spoločenského uplatnenia je preto potrebné rozumieť jednak vylúčenie či obmedzenie účasti poškodeného na plnom osobnom a

rodinnom, spoločenskom, politickom, kultúrnom a športovom živote, jednak sťaženie či dokonca priamo znemožnenie výkonu či voľby povolania, voľby životného partnera, prípadne možnosti ďalšieho sebazvedelávania. Odškodnenie za sťaženie spoločenského uplatnenia je náhradou nemateriálnej škody a má slúžiť na to, aby si poškodený mohol obstarat' náhradné pôžitky na vyrovnanie prežitých a prežívaných utrpení, strastí a obmedzení v živote. Už samo základné odškodnenie sťaženia spoločenského uplatnenia je vo svojej podstate náhradou za preukázateľne nepriaznivé dôsledky pre životné úkony poškodeného a pre uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb a úloh. Pri vypracovaní bodového ohodnotenia lekárom v súlade s § 10 ods. 4 zákona 437/2004 Z.z. je primerané zvýšenie základného počtu bodov umožnené už touto zákonnou úpravou, a to až na dvojnásobok. Primerané zvýšenie podľa tohto ustanovenia predpokladá existenciu skutočností umožňujúcich záver, že obmedzenie poškodeného nemožno vyjadriť len základným odškodnením. Avšak postup podľa ustanovenia § 5 ods. 5 zákona 437/2004 Z.z. je svojou povahou výnimočný, lebo kvalitatívne predstavuje zmenu podmienok vyjadrenú pojmom dôvody hodné osobitného zreteľa, ktorými môžu byť zmarenie alebo podstatné sťaženie dosiahnutia celoživotného cieľa alebo snaženia alebo podstatné obmedzenie uspokojovania životných potrieb. Dôvody hodné osobitného zreteľa nie sú v právnych predpisoch definované, ani taxatívne alebo demonštratívne uvedené, a teda ide o neurčitý pojem, ktorého obsah aj rozsah sa mení v závislosti od individuálnych okolností konkrétneho prípadu. Posúdenie, či v konkrétnej veci je potrebné použiť ustanovenie § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z.z., závisí od stupňa a rozsahu obmedzenia alebo straty predpokladov pre uplatnenie poškodeného v živote a v spoločnosti, pričom rozsah, intenzita obmedzených alebo stratených predpokladov v prípadoch hodných osobitného zreteľa podstatne prevyšuje rozsah a intenzitu predpokladanú v ustanovení § 10 ods. 4 zákona 437/2004 Z.z. Súd musí skúmať, aké mal poškodený predpoklady pre životné a spoločenské uplatnenie pred vzniknutou ujmom a vo výnimočných prípadoch hodných osobitného zreteľa môže sumu zodpovedajúcu základnému počtu bodov, ktorými bolo sťaženie spoločenského uplatnenia v posudku hodnotené, zvýšiť až o 50 %, ak sú možnosti poškodeného veľmi výrazne obmedzené alebo úplne stratené v porovnaní s úrovňou jeho osobných, kultúrnych, športových a iných aktivít v dobe pred vznikom škody. Z ustanovenia § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z.z. vyplýva, že v prípadoch hodných osobitného zreteľa, akým je aj uznanie invalidity, môže súd náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia zvýšiť najviac o 50 %. Jedným z faktorov na postup podľa toho zákonného ustanovenia je teda uznanie invalidity, pričom ale aj bez uznania invalidity môže ísť niekedy o prípad hodný osobitného zreteľa. Pri rozhodovaní vzal súd prvej inštancie na zreteľ, že žalobca 1/ bol uznaný za invalidného a za občana s ťažkým zdravotným postihnutím. Úraz utrpel vo veľmi mladom veku, pred úrazom žil životom bežného mladého muža, ktorý nedosahoval mimoriadne výkony či už v osobnej, pracovnej, kultúrnej alebo športovej oblasti. Ukončené mal iba základné vzdelanie, bol nezamestnaný, hral futbal v miestnom klube a bol dobrovoľný hasič. Inak mal len bežné záľuby a vykonával bežné domáce práce. Nemožno ho preto - z hľadiska vyššie uvedených ustanovení - považovať za osobu, ktorá by pred úrazom dosahovala mimoriadne výsledky v rôznych oblastiach života. Podľa presvedčenia súdu je vzhľadom na trvalé poškodenia žalobcu 1/ a možný vývoj jeho zdravotného stavu do budúcnosti dôvodné priznať mu zvýšenie sťaženia spoločenského uplatnenia o 25 %, čo predstavuje 24 702 €. Z tejto sumy bolo potrebné odrátať spoluúčasť vo výške 2 470,20 € (10 %); v prevyšujúcej časti nad túto sumu žalobu zamietol.

3.5. Nárok žalobcov 1/ a 2/ na úroky z omeškania posúdil súd prvej inštancie podľa ustanovení § 559 ods. 1 a 2 a § 563 Občianskeho zákonníka v spojení s § 517 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka.

4. Proti tomuto rozsudku súdu prvej inštancie podali odvolanie žalobca 1/ a žalovaná.

4.1. Žalobca 1/ odvolaním napadol výrok prvoinštančného rozsudku, ktorým bola zamietnutá jeho žaloba o zaplatenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia nad sumu 28 507,76 € s 8,5 % ročným úrokom z omeškania od 5. marca 2008 do zaplatenia, a tiež výrok, ktorým bola zamietnutá jeho žaloba v časti o zaplatenie zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia nad sumu 22 231,80 €.

4.2. Žalovaná podala odvolanie proti výroku o jej povinnosti zaplatiť žalobcovi 1/ úroky z omeškania z bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia, ďalej proti výroku o povinnosti zaplatiť liečebné náklady s príslušenstvom a proti výroku o jej povinnosti zaplatiť žalobkyni v 2/ úrok z omeškania.

5. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 21. marca 2017 sp. zn. 5 Co 140/2016: I. rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil vo výroku o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi

1/ úrok z omeškania vo výške 8,5 % ročne zo sumy 20 970,90 € od 20. marca 2008 do 28. januára 2010 a zo sumy 2 110,81 € od 29. januára 2010 do zaplatenia, II. v prevyšujúcej časti - o zaplatenie úrokov z omeškania zo sumy 20 970,90 € od 5. marca 2008 do 19. marca 2008 tento rozsudok zmenil tak, že žalobu zamietal, III. potvrdil napadnutý rozsudok vo výroku o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi 1/ úrok z omeškania 8,5 % ročne zo sumy 88 927,20 € od 20. marca 2008 do 28. januára 2010 a zo sumy 28 507,76 € od 29. januára 2010 do zaplatenia, IV. v prevyšujúcej časti, t.j. o zaplatenie úrokov z omeškania zo sumy 88 927,20 € od 5. marca 2008 do 19. marca 2008 tento rozsudok zmenil tak, že žalobu zamietal, V. rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil vo výroku o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi 1/ náhradu liečebných nákladov vo výške 107,15 € spolu s 5 % ročným úrokom z omeškania od 20. apríla 2009 do zaplatenia, VI. v prevyšujúcej časti, t.j. o zaplatenie liečebných nákladov vo výške 88,13 € s 5 % ročným úrokom z omeškania od 20. apríla 2009 do zaplatenia tento rozsudok zmenil tak, že žalobu zamietal, VII. napadnutý rozsudok potvrdil vo výroku o zamietnutí žaloby žalobcu 1/ v prevyšujúcej časti náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia a jej zvýšenia, VIII. prvoinštančný rozsudok sčasti potvrdil a sčasti zmenil vo výroku o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobkyni 2/ úrok z omeškania, IX. rozhodol, že žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania.

5.1. V odôvodnení rozsudku odvolací súd uviedol, že (vzhľadom na obsah odvolaní) predmetom odvolacieho prieskumu nebol výrok, ktorým súd zaviazal žalovanú uhradiť žalobcovi 1/ náhradu bolestného vo výške 2 110,81 €, náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia vo výške 28 507,76 € a zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia o 25 % vo výške 22 231,80 €, ani výrok o zamietnutí žaloby žalobcu 1/ v prevyšujúcej časti náhrady bolestného. Konštatoval, že výroky rozsudku súdu prvej inštancie sú správne v rozsahu, ako boli potvrdené odvolacím súdom [§ 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)], v prevyšujúcej časti ale neboli splnené podmienky ani pre potvrdenie ani pre zrušenie rozsudku súdu prvej inštancie, preto odvolací súd v zmysle § 388 CSP napadnutý rozsudok v tejto časti zmenil.

5.2. Podľa názoru odvolacieho súdu vykonal súd prvej inštancie dokazovanie v dostatočnom rozsahu pre náležité zistenie skutkového stavu, vykonané dôkazy vyhodnotil v súlade s právnou úpravou účinnou v čase jeho rozhodovania a z vykonaných dôkazov vyvodil správne skutkové zistenia. Správne, podrobné, presvedčivé a zákonu zodpovedajúce sú dôvody rozsudku v potvrdenej časti, s ktorými sa odvolací súd v celom rozsahu stotožnil a na ne odkázal (§ 387 ods. 2 CSP).

5.3. K tej časti odvolania žalobcu 1/, v ktorej bola spochybnená správnosť rozhodnutia súdu prvej inštancie o zamietnutí žaloby v rozsahu nad 25% zvýšenie základnej náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, odvolací súd uviedol, že jediným zákonom určeným kritériom je tu tá okolnosť, že musí ísť o prípad hodný osobitného zreteľa. Závery posudzujúceho lekára o tejto otázke (zvýšenie náhrady nad základnú sadzbu) nie sú pre súd záväzné; sú iba určitým východiskom predstavujúcim pre súd odporúčanie z medicínskeho hľadiska. Súdom nemôže sám určovať ani zvyšovať bodové hodnotenie sťaženia spoločenského uplatnenia v zmysle § 10 zákona 437/2004 Z.z., určuje (iba) výšku náhrady zodpovedajúcej stanovenému bodovému hodnoteniu v zmysle lekárskeho posudku. Túto náhradu môže však následne zvýšiť až o 50% na základe vlastnej úvahy v medziach určených § 5 ods. 5 zákona 437/2004 Z.z. vtedy, ak ide o prípad hodný osobitného zreteľa. Záver o tom, či ide o taký prípad, prijíma súd na podklade individuálnych okolností každého jednotlivého prípadu. Rozhodnutie súdu prvej inštancie, ktorým priznal žalobcovi 1/ náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia vo výške 28 507,76 € a v prevyšujúcej časti tohto nároku žalobu zamietol, je vecne správne. Rozsudok v zamietavom výroku v časti náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia prevyšujúcej sumu 28 507,76 € preto odvolací súd potvrdil.

5.4. Podstatou odvolacích námietok žalobcu 1/ voči zamietavému výroku ohľadne nároku na zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia bolo nesprávne posúdenie miery zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia. Žalobca 1/ považoval za neprimerané individuálnym okolnostiam zvýšenie tejto náhrady iba do výšky 25 %. Podľa presvedčenia odvolacieho súdu venoval súd prvej inštancie skutkovým i právnym otázkam významným pre posúdenie splnenia predpokladov priznania tohto zvýšenia náležitú pozornosť, pre účely ich posúdenia vykonal všetko potrebné dokazovanie a výsledky vykonaného dokazovania vyhodnotil v súlade s právnou úpravou účinnou v čase jeho rozhodovania. Na základe zistených skutkových okolností aplikoval na vec správne zákonné ustanovenia, ktoré aj náležite interpretoval v súlade s konštantnou judikatúrou a ustálenou súdnou

praxou. Dôvody rozhodnutia, ktoré ho viedli k zamietnutiu žaloby žalobcu 1/ na zaplatenie rozdielu medzi priznaným zvýšením vo výške 25% a žalobcom 1/ požadovaným zvýšením 50%, súd náležite odôvodnil s poukázaním na záver, že zistené okolnosti na strane žalobcu 1/ neodôvodňujú ním navrhované zvýšenie. Odvolací súd označil skutkové a právne závery súdu prvej inštancie v tejto časti za správne a v celom rozsahu sa s nimi stotožnil. Zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia o 25% aj podľa názoru odvolacieho súdu dostatočne vystihuje povahu individuálnych dôvodov, ktoré v danom prípade treba považovať za dôvody hodné osobitného zreteľa. S prihliadnutím na závažnosť a intenzitu následkov poškodenia zdravia žalobcu 1/ vo všetkých oblastiach jeho súkromného, pracovného a spoločenského života považoval toto zvýšenie za primerané aj odvolací súd. Dodal, že zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia je vždy vecou úvahy súdu v medziach určených zákonom (§ 5 ods. 5 zákona 437/2004 Z.z.). Pokiaľ táto úvaha súdu prvej inštancie nevybočí z daných medzí a hľadísk, ako to bolo aj v predmetnom spore, nemožno mu vytýkať nesprávny postup. Odvolací súd by do tejto úvahy mohol zasiahnuť iba v prípade, že by bola porušená zásada primeranosti. Táto zásada však, aj podľa názoru odvolacieho súdu, porušená nebola. Odvolací súd nespochybnil závažnosť obmedzení žalobcu 1/ vo všetkých oblastiach jeho života, považoval však za potrebné ponechať priestor aj pre prípady ešte závažnejších poškodení zdravia, ktoré sú mu známe z jeho rozhodovacej činnosti (prípady úplného ochrnutia bez schopnosti akéhokoľvek pohybu, resp. prípady ležiacich osôb, osôb bez akejkoľvek komunikácie, prípadne osôb vyžadujúcich podávanie umelej výživy a ich polohovanie). Dodal, že napriek zistenej závažnosti poškodenia zdravia žalobcu 1/ nejde u neho o najzávažnejšie možné sťaženie spoločenského uplatnenia, ktoré by odôvodňovalo využitie plného zvýšenia (50 %). Odvolací súd z týchto dôvodov rozsudok súdu prvej inštancie v časti o zamietnutí zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia nad sumu 22 231,80 € potvrdil.

5.5. Dôvody, so zreteľom na ktoré rozhodol odvolací súd o odvolaní žalovanej, vyjadril v bodoch 125. až 156. svojho rozsudku.

5.6. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 2 CSP. Žalobcovia 1/ a 2/ a tiež žalovaná boli v odvolacom konaní čiastočne (ne)úspešní, keďže odvolací súd odvolaniu ani jednej zo strán nevyhovel v celom rozsahu. So zreteľom na to odvolací súd rozhodol, že žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania.

6. Výrok uvedeného rozsudku odvolacieho súdu, ktorými bol potvrdený výrok rozsudku súdu prvej inštancie zamietajúci žalobu žalobcu 1/ v prevyšujúcej časti náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia a jej zvýšenia, napadol žalobca 1/ dovolaním. Zároveň napadol aj výrok tohto rozsudku, ktorým bolo rozhodnuté o trovách odvolacieho konania. Prípustnosť dovolania vyvodzoval z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Podľa jeho názoru napadnuté výroky spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci.

6.1. Žalobca 1/ je presvedčený, že právne závery odvolacieho súdu, na ktorých založil svoje rozhodnutie (t.j. skutočnosť, že žalobca 1/ žil bežným životom človeka, nedosahoval žiadne mimoriadne výkony v osobnej, pracovnej, kultúrnej, športovej alebo spoločenskej oblasti života), nemajú podklad v § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z.z. a nevystihujú zmysel, podstatu a účel tohto ustanovenia. O prípad „hodný osobitného zreteľa“ ide zrejme vtedy, keď základné odškodnenie nevystihuje individuálne okolnosti, ktorými došlo k sťaženiu spoločenského uplatnenia. Predmetné ustanovenie naznačuje, akými úvahami sa má súd uberať pri skúmaní, či ide alebo nejde o prípad hodný osobitného zreteľa. Ako príklad totiž uvádza invaliditu poškodeného. Už preto, že ani invalidita nie je závislá od toho, aké bolo pôsobenie invalidného vo sférach spoločenského života, možno vyvodiť, že zákon za významnú nepovažuje mieru, v akej sa poškodený zapájal do spomenutých oblastí života pred poškodením jeho zdravia. Invalidným môže byť dokonca aj ten, kto nikdy nepracoval a spoločensky sa neangažoval. Pre žalobcu 1/ znamenalo poškodenie jeho zdravia (vo veku 22 rokov) v dôsledku úrazu pri dopravnej nehode najvýraznejší zásah a rozsiahle obmedzenie v jeho bežnom živote pri rutinných samoobslužných činnostiach týkajúcich sa samostatného pohybu, obliekania, stravovania, osobnej hygieny. Odvolací súd si dostatočne neuvedomil, že z týchto dôvodov nezohráva žiaden význam skutočnosť, v akej miere a v akom rozsahu sa žalobca 1/ pred poškodením jeho zdravia angažoval vo sférach života uvádzaných súdmi. Obmedzenie či zmarenie možností musí byť hodnotené v prípade každého človeka rovnako, o to viac v prípade mladého človeka na začiatku jeho produktívneho veku.

6.2. Nesprávny je tiež právny záver odvolacieho súdu, podľa ktorého zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia nad 25 % je primerané preto, lebo v porovnaní s poškodením zdravia žalobcu

1/ sa vyskytujú aj prípady ešte ťažších zdravotných postihnutí s oveľa závažnejšími dôsledkami, (až) kedy prichádza do úvahy plné zvýšenie tejto náhrady o 50 %. Spôsob zvyšovania náhrady na základe bodového ohodnotenia zabezpečuje, že aj zvýšenie odškodnenia v maximálnej možnej miere (o 50 %) je primerané bez ohľadu na väčšiu alebo menšiu závažnosť prípadu, lebo medzi každou základnou náhradou a jej zvýšením hoci aj o 50 % je vždy zachovaná priama úmera. Argumentácia odvolacieho súdu, v zmysle ktorej existujú od prípadu žalobcu 1/ (ešte) závažnejšie prípady s ťažšími zdravotnými postihnutiami a podstatnejším sťažením spoločenského uplatnenia, nemôže preto obstať. Podľa presvedčenia dovolateľa súdy v danom prípade pri rozhodovaní o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o jej zvýšení nedostatočne zohľadnili, že náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia nemá reflektovať iba súčasný zdravotný stav a obmedzenia v živote poškodeného, ale má zohľadniť aj budúci stav a kvalitu života poškodeného vo všetkých dotknutých oblastiach.

6.3. Z týchto dôvodov žalobca 1/ žiadal rozsudok odvolacieho súdu v dovolaní napadnutom (potvrdzujúcom) výroku zmeniť tak, že bude vyhovené jeho žalobe. Podľa názoru dovolateľa je nesprávny aj výrok rozhodnutia odvolacieho súdu o náhrade trov odvolacieho súdu, preto aj tento výrok žiadal zmeniť.

7. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že tento mimoriadny opravný prostriedok žalobcu 1/ nie je podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP prípustný, lebo právne otázky, na ktorých založil svoje rozhodnutie odvolací súd, boli už riešené Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v rozhodnutiach sp. zn. 5 Cdo 212/2010, 3 Cdo 464/2015 a 3 Cdo 192/2015. Dovolaním napadnutý výrok rozsudku odvolacieho súdu je vecne správny, zodpovedajúci zákonu. Navrhla preto dovolanie odmietnuť.

8. Žalobca 1/ vo svojej replike vyslovil názor, že rozhodnutia najvyššieho súdu, na ktoré poukázala žalovaná, neriešia právne otázky relevantné pre daný spor. Zotrval na tom, že rozhodnutie odvolacieho súdu nedostatočne zohľadňuje zásadný nepomer rozsahu predpokladov jeho uplatnenia v živote a spoločnosti pred škodovou udalosťou a po poškodení jeho zdravia. Primeranosť zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia musí byť vždy daná reálne existujúcimi a objektívne hodnotenými skutočnosťami.

9. Žalovaná v následnej reakcii zotrvala na názore, že dovolanie žalobcu 1/ je v danom prípade neprípustné.

10. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v neprospech ktorej bolo rozhodnuté, bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie žalobcu 1/ je prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, nie však dôvodné.

11. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 CSP.

12. Žalobca 1/ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Otázkou relevantnou z hľadiska tohto ustanovenia môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

13. Žalobca 1/ opísal doterajší priebeh konania, polemizoval s právnymi závermi súdov, na ktorých založili svoje rozhodnutia a kriticky sa vyjadril o správnosti rozhodnutia z hľadiska priznanej náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia a jej zvýšenia. Dovolací súd na základe diferenciacie jednotlivých zložiek dovolacej argumentácie žalobcu dospel po posúdení obsahu dovolania (§ 124 ods. 1 CSP) k záveru, že žalobca 1/ za dosiaľ dovolacím súdom nevyriešenú považuje otázku, či ustanoveniu § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z.z. zodpovedá interpretácia, v zmysle ktorej pre posúdenie dôvodnosti zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v prípade hodnom osobitného zreteľa je právne relevantné výlučne iba to, do akej miery sa poškodený pred poškodením jeho zdravia uplatnil v spoločenskej, športovej, kultúrnej, umeleckej, politickej alebo pracovnej sfére života, alebo interpretácia, pri ktorej - podobne ako v prípade okolnosti (invalidite) uvádzanej priamo v zákone - je miera spoločenského angažovania sa poškodeného irelevantná.

14. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu žalobca 1/ takto zreteľne nastolil právnu otázku, ktorá - podľa názoru dovolateľa - nebola ešte dovolacím súdom vyriešená. Po tomto konštatovaní pristúpil dovolací súd k posúdeniu, či predmetná právna otázka skutočne nebola dosiaľ dovolacím súdom vyriešená a teda či je dovolanie žalobcu 1/ prípustné v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

15. Najvyšší súd už v niektorých rozhodnutiach vyslovil právne závery vo veciach, v ktorých súdy aplikovali ustanovenia zákona č. 437/2004 Z.z., dokonca konkrétne aj ustanovenie § 5 ods. 5 tohto zákona.

16. Najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 5 Cdo 212/2012, ktoré bolo neskôr publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 35/2013 dospel k záveru, podľa ktorého ustanoveniu § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z.z. zodpovedá interpretácia, podľa ktorej je priznanie invalidity jedným, nie však jediným z predpokladov, pri splnení ktorého môže súd náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia zvýšiť najviac o 50 %.

17. V rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 192/2015 Z.z. najvyšší súd uviedol, že odškodnenie za sťaženie spoločenského uplatnenia má vo svojej podstate predstavovať náhradu za preukázateľne nepriaznivé dôsledky pre život a životné úkony poškodeného, pre uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb alebo pre plnenie jeho spoločenských úloh. Pre správne určenie výšky odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia je nevyhnutné najskôr zistiť, aké mal poškodený predpoklady pre svoje uplatnenie v živote a v spoločnosti pred vznikom škody, a aké predpoklady má po vzniku škodovej udalosti. Z porovnania týchto predpokladov možno potom vyvodiť záver, či a do akej miery boli touto udalosťou zúžené alebo stratené možnosti uplatnenia sa v živote a spoločnosti. Pri posudzovaní otázky, či ide o prípad hodný osobitného zreteľa a určovaní rozsahu odškodnenia musí súd dbať na to, aby jeho rozhodnutie rešpektovalo princíp proporcionality, ktorý vyžaduje existenciu vzťahu primeranosti medzi priznanou výškou náhrady a spôsobenou ujmom.

18. Pre úplnosť dovolací súd poznamenáva, že vo veci, na ktorú poukazuje žalovaná (sp. zn. 3 Cdo 454/2015 najvyššieho súdu), súdy neaplikovali ustanovenia zákona č. 437/2004 Z.z.; vec posudzovali podľa vyhlášky č. 32/1965 Zb. o odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia (ďalej len „vyhláška č. 32/1965 Zb.“).

19. Napriek tomu, že najvyšší súd v prípadoch, v ktorých doteraz posudzoval opodstatnenosť aplikácie a správnosť interpretácie § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z.z. súdmi oboch inštancií, riešil viaceré právne otázky, pri ktorých prijal aj právne závery týkajúce sa tohto ustanovenia, právnu otázku tak, ako ju v dovolaní obsahovo vymedzil žalobca 1/, dosiaľ priamo neposudzoval. Žalobca 1/ teda dôvodne tvrdí, že právna otázka ním nastolená (viď bod 13. tohto uznesenia dovolacieho súdu) nebola ešte dovolacím súdom vyriešená.

20. Sťaženie spoločenského uplatnenia je stav v súvislosti s poškodením na zdraví, ktoré má preukázateľne nepriaznivé následky pre životné úkony poškodeného, na uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb alebo na plnenie jeho spoločenských úloh (§ 2 ods. 2 zákona č. 437/2004 Z.z.).

Náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia sa poskytuje jednorazovo; musí byť primeraná povahe následkov a ich predpokladanému vývoju, a to v rozsahu, v akom sú obmedzené možnosti poškodeného uplatniť sa v živote a v spoločnosti (§ 4 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z.z.). V prípadoch hodných osobitného zreteľa, akým je uznanie invalidity, môže súd náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia zvýšiť najviac o 50 % (§ 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z.z.). Bodové hodnotenie za sťaženie spoločenského uplatnenia môže posudzujúci lekár primerane zvýšiť až na dvojnásobok vzhľadom na obmedzenie alebo stratu možnosti poškodeného uplatniť sa v živote a v spoločnosti, ktorú mal vo veku, v ktorom utrpel poškodenie na zdraví (§ 10 ods. 4 veta prvá zákona č. 437/2004).

21. V predmetnom spore súdy oboch inštancií, aplikujúc vyššie uvedené ustanovenia, na základe výsledkov rozsiahleho, predovšetkým viacerými znaleckými posudkami vykonaného, dokazovania zhodne dospeli k záveru, že žalobcove poškodenia zdravia a ich dopady sťažujúce možnosti uspokojovania jeho životných potrieb a jeho spoločenského uplatnenia predstavujú závažný prípad, v ktorom základné odškodnenie sťaženia spoločenského uplatnenia nemôže byť dostatočným odškodnením. S prihliadnutím na výsledkami dokazovania preukázanú existenciu okolností hodných osobitného zreteľa pristúpili k zvýšeniu náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v zmysle § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z.z. Vzhľadom na individuálne okolnosti prípadu dospeli k záveru, že primeraným je zvýšenie tejto náhrady o 25 %. Žalobca 1/ v dovolaní spochybňuje správnosť úvah súdov, v rámci ktorých považovali za primeranú a postačujúcu tú náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia a jej zvýšenie, ktorú mu priznali súdy. Pokiaľ pri tom namieta správnosť skutkových zistení súdov alebo nezohľadnenie niektorých skutkových okolností, smerujú jeho výhrady nie k právnym otázkam, ale (nepripustne) k otázkam skutkovým.

22. Dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP). Zo spisu nevyplýva, že by právne úvahy súdov oboch inštancií, ktoré boli založené na výsledkoch vykonaného dokazovania, nemali pri rozhodovaní o primeranej náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia oporu v zákone alebo by náležite nezohľadňovali závažnosť poškodenia zdravia žalobcu 1/ a jeho dôsledky na možnosti žalobcu 1/ uplatniť sa v živote a spoločnosti. Podľa presvedčenia dovolacieho súdu je dovolaním napadnutý výrok rozhodnutia odvolacieho súdu o tejto náhrade vecne správny.

23. Pokiaľ ide o žalobou uplatnený nárok žalobcu 1/ na zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, podľa § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z.z., dovolací súd uvádza, že predmetné ustanovenie patrí k právnym normám s relatívne neurčitou (abstraktnou) hypotézou, to znamená k právnym normám, ktorých hypotéza nie je konkrétne stanovená právnym predpisom, ale závisí od úvahy súdu. Toto ustanovenie prenecháva súdu, aby v každom jednotlivom prípade sám vymedzil hypotézu právnej normy zo širokého, vopred neobmedzeného okruhu okolností, a aby sám podľa svojho uváženia posúdil, či ide o „prípad hodný osobitného zreteľa“ a - v prípade kladného záveru - rozhodol tiež o tom, aké zvýšenie tejto náhrady je v posudzovanom prípade primerané.

24. Úvaha súdu v zmysle § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z.z. nie je celkom voľná, lebo právny predpis ju usmerňuje tým, že rámcovo stanovuje predpoklady pre vznik nároku na základnú výmeru odškodnenia a tiež hľadiská, ktoré treba mať na zreteli. Pokiaľ zákon stanovuje rozpätie prípustného zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia (až o 50 %), je nepochybné, že rozsah zvýšenia tejto náhrady musí byť diferencovaný. Diferenciácia rozsahu zvýšenia tejto náhrady musí vystihovať individuálne okolnosti každého prípadu. V reálnom živote sa vyskytujúce rozdiely v osobnosti človeka, v jeho individuálnych potrebách, životnom zameraní, v miere jeho angažovanosti v najrozmanitejších sférach života, ako aj odlišnosti v miere závažnosti poškodenia zdravia a intenzite obmedzenia poškodeného sa nevyhnutne musia prejavovať aj v diferencovanom prístupe k zvýšeniu tejto náhrady.

25. Už vyhláška č. 32/1965 Zb. vychádzala z toho, že sťaženie spoločenského uplatnenia sa odškodňuje, ak poškodenie zdravia má preukázateľne nepriaznivé dôsledky jednak pre život (životné úkony poškodeného a uspokojovanie jeho životných potrieb), jednak pre uplatnenie v spoločnosti (uspokojovanie jeho spoločenských potrieb alebo pre plnenie jeho spoločenských úloh); stanovila, že odškodnenie musí byť primerané povahe následkov a ich predpokladanému vývoju, a to v rozsahu, v

akom sú obmedzené možnosti poškodeného tak v živote, ako aj v spoločnosti (viď § 4 ods. 1 vyhlášky č. 32/1965 Zb.). Podobne zákon č. 437/2004 Z.z. stanovuje, že náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia musí byť primeraná povahe následkov pre životné úkony poškodeného, na uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb alebo na plnenie jeho spoločenských úloh a ich predpokladanému vývoju, a to v rozsahu, v akom sú obmedzené možnosti poškodeného uplatniť sa v živote v spoločnosti (viď § 2 ods. 2 a § 4 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z.z.).

26. Pri rozhodovaní o zvýšení náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia súd zohľadňuje jednak tie stránky, ktoré sú spoločné pre život všetkých ľudí (možnosť vykonávať bežné životné úkony, starať sa o svoju hygienu, stravovanie, obliekať sa, žiť prípadne rodinným životom, realizovať sa v partnerskom vzťahu, mať deti), jednak tie stránky, ktoré sú osobitné u každého jednotlivca zvlášť vzhľadom na jeho spoločenské dovtedajšie pôsobenie (stupeň jeho angažovanosti v najrozmanitejších sférach spoločenského života, za ktoré už doterajšia súdna prax považuje napríklad oblasť kultúry, športu, umenia, politiky, vedy). Jednotiacim hľadiskom pri určovaní adekvátneho zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia je, aby obe tieto stránky boli zohľadnené tak, že ich vzájomná jednota vyjadrí primeranosť priznanej náhrady vo vzťahu k povahe následkov poškodenia zdravia. V prípade niektorého poškodeného je v praxi opodstatnené klásť dôraz na prvú z uvedených stránok, v prípade iného poškodeného (naopak) na druhú spomenutú stránku; rozhodujúcou však zostáva ich jednota.

27. Žalobca 1/ v podstate správne uvádza, že identické poškodenie zdravia má pri dvoch osobách rovnakého veku a zdravotného stavu v čase pred poškodením zdravia zásadne rovnaké negatívne následky na realizáciu v bežnom živote, takže z tohto hľadiska nemá právny význam, či v prípade jednej z nich ide o osobu, ktorá sa pred poškodením zdravia mimoriadne angažovala v spoločenskom živote. Nemožno však prehliadať aj vyššie spomenutú druhú stránku, ktorú je potrebné pri rozhodovaní tiež zohľadňovať.

28. Vo všeobecnosti treba pripustiť, že v niektorom individuálnom prípade pôjde o tak mimoriadne závažné poškodenie zdravia osoby spoločensky sa dosiaľ nijako osobitne neangažovanej (napríklad v prípade mimoriadne ťažkého poškodenia zdravia v detskom veku), ktoré - aj s prihliadnutím na minimalizovanú predpokladanú budúcu kvalitu jej života - odôvodní priznanie zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia až v hornej hranici stanoveného limitu (§ 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z.z.). Takéto zvýšenie je aj podľa názoru dovolacieho súdu vyhradené prípadom straty životných príležitostí po celý zvyšok života, v ktorých je poškodený takmer vyradený zo života a kedy jeho predpoklady pre plnenie životných funkcií sú bezmála alebo celkom zmarené. Dovolací súd v súvislosti s tým pripomína, že súčasná právna úprava za relevantnú okolnosť z hľadiska určenia výšky náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia považuje aj vek poškodeného (na ktorý žalobca v danom prípade osobitne poukazuje). Zohľadnenie veku poškodeného predpokladá ustanovenie § 10 ods. 4 veta prvá zákona č. 437/2004 Z.z. To isté hľadisko treba mať bezpochyby na zreteli tiež pri úvahe o opodstatnenosti aplikácie § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z.z. Invalidita - hľadisko priamo v tomto ustanovení uvádzané - skutočne nevyjadruje stupeň angažovania sa poškodeného v spoločnosti pred poškodením jeho zdravia. To však ešte samo o sebe neznamena, že aj ďalšie (v zákone síce výslovne neuvedené, avšak v praxi súdov považované za relevantné) hľadiská musia byť tiež bez vzťahu k tomu, aké bolo predchádzajúce uplatnenie poškodeného v spoločenskej sfére.

29. Na druhej strane ale nemožno celkom vylúčiť prípad, v ktorom zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia blížiac sa až k hornému limitu (50 %) nebude v prevažnej miere odôvodnené individuálnymi (najmä medicínskymi) zisteniami týkajúcimi sa realizácie poškodeného v oblasti bežného života každého človeka (pri uspokojovaní jeho životných, biologických potrieb), ale skôr bude odôvodňované zisteniami súdu o osobitne vysokej (až mimoriadnej) miere predchádzajúceho uplatnenia sa poškodeného a jeho nasadenia v oblasti spoločenskej, kultúrnej, umeleckej, vedeckej alebo politickej.

30. Zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v zmysle § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z.z. sa teda neobmedzuje len na prípady vysokej úrovne predchádzajúceho uplatnenia poškodeného v spoločnosti (v kultúrnej, umeleckej, športovej a podobnej sfére života), ale je opodstatnené aj v

prípadoch ďalších, v ktorých to odôvodňujú individuálne okolnosti zistené vykonaným dokazovaním. V praxi všeobecných súdov ide o okolnosti najrozmanitejšej povahy, ktoré môžu, avšak nemusia odzrkadľovať mieru spoločenského angažovania sa poškodeného pred škodovou udalosťou.

31. Ako už bolo uvedené, úvaha súdu o primeranosti zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia (§ 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z.z.) nie je voľná. Súd musí dbať o to, aby priznaná výška tejto náhrady bola založená na objektívnych a rozumných dôvodoch a aby medzi výškou priznanej náhrady a spôsobenou škodou existoval vzťah primeranosti. Za spravodlivé rozhodnutie o nároku na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia treba považovať také rozhodnutie, ktoré rešpektuje princíp proporcionality. Tento princíp vyžaduje, aby existoval vzťah primeranosti medzi priznanou výškou náhrady a spôsobenou ujmom (3 Cdo 464/2015). V rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 192/2015 najvyšší súd uviedol, že dôvod zasiahnuť do úvahy odvolacieho súdu o výške odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z.z. dovolacím súdom by mohol byť daný len v prípade, ak by bola porušená zásada primeranosti. Dovolací súd dospel k presvedčeniu, že odvolací súd túto zásadu v danom spore neporušil.

32. V preskúmanom prípade bolo zistené, že žalobca 1/ utrpel početné zranenia v 22. roku svojho života, pred úrazom viedol bežný život mladého človeka, nedosahoval mimoriadne výkony či už v osobnej, pracovnej, kultúrnej alebo športovej oblasti. Ukončené mal len základné vzdelanie, bol nezamestnaný, hral futbal v miestnom klube a bol dobrovoľný hasič. Inak mal iba bežné záľuby a vykonával zvyčajné práce v domácnosti. Po úraze spôsobenom pri dopravnej nehode zavinennej treťou osobou sa mu zásadne zmenil jeho dovtedajší svet v každej oblasti života a bol vyradený aj z bežných činností. V dôsledku úrazu sa stal nesebestačným, odkázaným na pomoc iných osôb. Má výrazne ochrnuté všetky štyri končatiny, používa invalidný vozík, ktorý nedokáže bez pomoci iného ovládať. Výrazne obmedzený je aj v pohybe neochrnutej časti tela. Jeho stav sa po opakovaných operáciách chrbtice čiastočne ustálil, avšak s trvalými následkami (bolesti celého tela, unikanie moču, nedomykavosť ritných zvieračov, neschopnosť žiť normálnym pohlavným životom, kŕčmi končatín, nesústredenosťou a poruchami spánku). Nedokáže vykonávať základné hygienické potreby bez cudzej pomoci, nedokáže sa sám obliecť a obuť. Jeho psychika je narušená a spojená s úzkosťou a bezmocnosťou. Je vylúčený z možnosti uplatniť sa v pracovnom zaradení (vzhľadom pokles jeho schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 % v porovnaní so zdravou fyzickou osobou mu bol priznaný invalidný dôchodok), ako aj v osobných záľubách, kultúrnom vyžití a v športe. Trpí permanentnou únavou, nespavosťou a depresiami. Tieto skutočnosti aj podľa dovolacieho súdu nasvedčujú tomu, že v prípade žalobcu 1/ sú dané okolnosti hodné osobitného zreteľa (§ 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z.z.).

33. Odvolací súd (bez akéhokoľvek bagatelizovania vysokého stupňa poškodenia zdravia žalobcu 1/) nespochybnil závažnosť dokazovaním preukázaných obmedzení žalobcu 1/ vo všetkých oblastiach jeho života, preto v zhode so súdom prvej inštancie dospel k záveru, že v jeho prípade sú dané okolnosti hodné osobitného zreteľa, ktoré odôvodňujú zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v zmysle § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z.z. Pri úvahe o primeranosti zvýšenia tejto náhrady o 25 % mal na zreteli, že v prípade žalobcu 1/ nejde o úplné ochrnutie jeho končatín, ktoré by znamenalo úplnú stratu schopnosti akéhokoľvek pohybu. Nejde ani o prípad ležiaceho pacienta vyžadujúceho podávanie umelej výživy, polohovanie a bez akejkoľvek komunikácie (kedy, by - podľa názoru odvolacieho súdu - bolo primerané zvýšenie až o 50 %). Napriek stupňu poškodenia zdravia žalobcu 1/ nejde v jeho prípade o najzávažnejšie možné sťaženie uplatnenia sa v živote, ktoré by odôvodňovalo využitie plného zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v zmysle § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z.z. Odvolací súd v napadnutom rozsudku poukázal na závery znalcov, ktorí uviedli, že u žalobcu 1/ nie je prítomný obraz kvadruplégie (úplného ochrnutia všetkých štyroch končatín), ale ťažká kvadruparéza s výraznou prevahou na dolných končatinách (v určitých segmentoch je možný istý aktívny pohyb). V svalových segmentoch horných končatín je sčasti (v rozmedzí 10 % až 50 %) redukovaná svalová sila; najvýraznejší postih je z hľadiska úchopovej funkcie ruky a jemnej motoriky ruky a prstov, ktorá je prakticky nemožná. Postih na dolných končatinách s hodnotením sily vo všetkých segmentoch je značný, nie však absolútny. Žalobca 1/ má tiež zachovaný určitý stupeň schopnosti regulácie ritných zvieračov, ktoré nie sú poškodené, vie prejsť z invalidného vozíka na WC. Naučil sa hornými

končatinami jest', piť, resp. posúvať počítačový myš. Ani jeho sexuálny život nie je úplne vylúčený. Nebola u neho zistená duševná porucha, ale psychické symptómy.

34. Z týchto dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že odvolací súd pri stanovení zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia o 25 % zachoval zásadu primeranosti a svoje právne úvahy podložené výsledkami vykonaného dokazovania náležite odôvodnil. Dovolací súd preto - čo do dôvodnosti a primeranosti zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia - nemal dôvod zasiahnuť do týchto úvah odvolacieho súdu. Mal pri tom na zreteli, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú jednotu, v dôsledku čoho ich treba chápať ako celok. V odôvodnení napadnutého rozsudku odvolací súd náležite vysvetlil, akými úvahami sa riadil a prečo sa so súdom prvej inštancie - čo do zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia - stotožnil (§ 387 ods. 1 a 2 CSP).

35. Na podklade vyššie uvedeného dovolací súd uzatvára, že dovolanie žalobcu 1/ pokiaľ ide o časť smerujúcu proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej (siedmemu výroku rozsudku odvolacieho súdu), nie je dôvodné. Žalobca 1/ v tejto časti neopodstatnene tvrdí, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 2 CSP). Dovolací súd preto jeho dovolanie v tejto časti zamietol podľa § 448 CSP.

36. Pokiaľ ide o časť dovolania žalobcu 1/, ktorá smeruje proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o trovách konania, dovolací súd uvádza, že v zmysle § 421 ods. 2 CSP (v spojení s § 357 písm. m/ CSP) je predmetná časť dovolania procesne neprípustná. Dovolací súd preto dovolanie žalobcu 1/ v tejto časti odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP.

37. Žalovaná bola v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešná (§ 255 ods. 1 CSP) a vznikol jej nárok na náhradu trov konania proti žalobcovi 1/. O nároku na náhradu trov rozhodol najvyšší súd podľa ustanovení § 453 ods. 1 CSP a § 262 ods. 1 CSP. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia dovolacieho súdu samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

38. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.